

โลจิสติกส์กับมุมมองที่แตกต่าง: บริบททางภาคธุรกิจกับบริบท ทางการทหาร

Logistics in Different Perspectives: The Business Sector and The Military Sector

ชนิชา หมอชาติ¹, มะโน ปราชญาพิพัฒน์²
ลำไผ่ ตระกูลสันติ³, และ เกียรติกุลไชย จิตต์เอื้อ⁴
Chanicha Moryadee¹, Mano Prachayapipat²
Lamphai Trakoonsanti³, and Kiatkulchai Jittaer⁴

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1, 2, 3}Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

⁴โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช

⁴Navaminda Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy, Thailand

E-mail: ¹chanicha.mo@ssru.ac.th, ²Mano.Pr@ssru.ac.th

³lamphai.tr@ssru.ac.th, ⁴kiatkulchai@rtaf.mi.th

Received March 6, 2024; **Revised** April 17, 2024; **Accepted** April 30, 2024

Abstract

Logistics in both the business and military sectors play crucial roles in efficiently providing services in moving and managing resources. While they share similar fundamental concepts, they have different objectives and perspectives, significantly influenced by diverse contexts and characteristics within each sector. In business logistics, the focus is on supply chain management to enhance efficiency, reduce costs, and meet customer demands appropriately. Companies aim to optimize processes such as procurement, transportation, warehousing, and distribution to maximize profits and strengthen their market position. Key factors in business logistics include efficiency, speed, and low costs, emphasizing responsiveness to market demands while minimizing expenses. Meanwhile, in the military sector, logistics are vital for operational readiness and efficiency. Military logistics involve coordinating the rapid deployment of personnel, equipment, and materials to support missions, maintain force readiness, and achieve strategic objectives. Rapid mobilization, flexibility, and adaptability are crucial, as logistics impact military capabilities in demonstrating power,

sustaining operational tempo, and maintaining combat effectiveness in diverse and challenging environments. Although both sectors share the goal of resource optimization and efficiency, the environment and strategic priorities differ, leading to distinct logistics strategies and priorities. Understanding these differences is essential for developing appropriate logistics management approaches in both business and military contexts.

Keywords: Logistics; different perspectives; the business sector; the military sector

บทคัดย่อ

โลจิสติกส์ในภาคธุรกิจและภาคทหารมีบทบาทสำคัญในการให้บริการในการเคลื่อนย้ายและจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่คล้ายกันแต่มีวัตถุประสงค์และมุมมองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากมีบริบทและลักษณะที่แตกต่างกันในภาคธุรกิจ โลจิสติกส์มุ่งไปที่การจัดการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพลดต้นทุนและตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างเหมาะสม บริษัทมุ่งสู่การปรับกระบวนการ เช่น การจัดซื้อ การขนส่ง การจัดเก็บสินค้า และการกระจายสินค้าเพื่อสร้างกำไรสูงสุดและเพิ่มความแข็งแกร่งในตลาด ปัจจัยที่สำคัญในโลจิสติกส์ธุรกิจคือประสิทธิภาพ ความเร็ว และราคาที่ต่ำ โดยมีการเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดพร้อมลดค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด ในขณะเดียวกัน ในภาคทหาร โลจิสติกส์เป็นส่วนสำคัญของความพร้อมทางปฏิบัติและความมีประสิทธิภาพ โดยโลจิสติกส์ทางทหารรวมถึงการประสานงานความจำเป็นของบุคลากร อุปกรณ์และวัสดุเพื่อสนับสนุนภารกิจ รักษากำลังพล และบรรลุวัตถุประสงค์กลยุทธ์ ความพร้อมในการเคลื่อนย้ายอย่างรวดเร็ว ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากโลจิสติกส์มีผลต่อความสามารถของกองทัพในการแสดงพลัง รักษาความเร็วของการดำเนินการ และรักษาประสิทธิภาพการต่อสู้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและท้าทาย แม้ว่าทั้งสองภาคจะมีเป้าหมายร่วมกันในการปรับปรุงทรัพยากรและการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ลักษณะของสภาพแวดล้อมในแต่ละภาคจะมีรูปแบบกลยุทธ์และลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ที่แตกต่างกัน การเข้าใจความแตกต่างเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาแนวทางการจัดการโลจิสติกส์ที่เหมาะสมในบริบทธุรกิจและทหาร

คำสำคัญ: โลจิสติกส์; มุมมองที่แตกต่าง; บริบททางภาคธุรกิจ; บริบททางทหาร

บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมาย แนวคิด และขอบเขตของโลจิสติกส์ทางทหาร ความแตกต่างระหว่างบริบทของโลจิสติกส์ทางทหารและโลจิสติกส์เชิงธุรกิจในภาคเอกชน ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของโลจิสติกส์ทางทหารกับความมั่นคงของชาติ และการศึกษางานวรรณกรรมและการวิจัยทางด้านโลจิสติกส์ทางทหารในอดีตและแนวทางในอนาคต การดำเนินการทางทหารในสงครามไม่ว่าจะอยู่ในเชิงยุทธภูมิหรือภาวะปกติก็ต้องพึ่งพาการจัดการโลจิสติกส์อย่างเหมาะสมเพื่อให้กำลังพลสามารถดำรงสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ (Smith, 2018) ซึ่งโลจิสติกส์ทางทหารไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการจัดหาและการจัดการวัสดุเพื่อการทหารเท่านั้น

แต่ยังครอบคลุมด้านการสื่อสาร การจัดการข้อมูล และการจัดการกำลังพลในสถานการณ์ที่ซับซ้อนต่าง ๆ เช่น บริเวณสนามรบ พื้นที่ที่มีภูมิศาสตร์ที่ซับซ้อน หรือสภาพอากาศที่แปรปรวน (McAuliffe et al., 2018)

คำว่า “โลจิสติกส์” เป็นคำที่มีความสำคัญในการทำสงครามและการทำธุรกิจมานาน โดยมีบทบาทที่สำคัญในการเชื่อมโยงระบบที่ซับซ้อนและการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในบริบททางทหาร โลจิสติกส์มีบทบาทในเชิงปฏิบัติ การจัดการโลจิสติกส์ทางทหารมีความสำคัญอย่างมากในสงคราม เช่น สงครามอ่าวเปอร์เซียในปี 1991 ซึ่งการจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพเป็นจุดสำคัญที่ส่งผลต่อผลการทหารได้อย่างมีนัยสำคัญ (Brown, 2019)

ในทางเชิงธุรกิจ โลจิสติกส์มีบทบาทสำคัญในการจัดการซับซ้อนของโซ่อุปทาน และการจัดหาและจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้าที่ถูกต้องและทันเวลา เพื่อให้ธุรกิจสามารถเติบโตและคงทนได้ในตลาดแข่งขัน (Cichosz et al., 2017) การศึกษาและการวิจัยในด้านโลจิสติกส์ทางทหารทั้งในอดีตและในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมสร้างความเข้าใจในกระบวนการและวิธีการที่ดีที่สุดในการจัดการโลจิสติกส์ทางทหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปรับตัวและพัฒนาได้นี้ได้อย่างเหมาะสมในอนาคต (Drunsic et al., 2016)

ขยายความโลจิสติกส์

โลจิสติกส์ (Logistics) เดิมมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกคือ *Logistiké* ซึ่งหมายถึง ทักษะการคำนวณ ต่อมาจึงนำมาใช้กับทางการทหาร และหลังจากยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงนำหลักการโลจิสติกส์มาประยุกต์ใช้ในเชิงธุรกิจการค้าในภาคเอกชน ซึ่งที่ผ่านมามีคนจำนวนมากที่เข้าใจว่าโลจิสติกส์นั้นเกี่ยวข้องเฉพาะการขนส่งสินค้า แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นกิจกรรมโลจิสติกส์มีความครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive advantage) ของโซ่อุปทาน (Supply chain) โดยอาศัยการลดต้นทุนจากการใช้ทรัพยากรประโยชน์ของเวลา บทบาทของโลจิสติกส์จึงสนับสนุนและก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในทุกหน่วยงานของโซ่อุปทาน โดยมีเป้าหมายคือตอบสนองต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมของนิยามหรือความหมายของโลจิสติกส์จึงมีความสำคัญเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในศาสตร์แขนงนี้ ซึ่งได้มีผู้ให้คำนิยามโลจิสติกส์ไว้มากมาย มีทั้งคล้ายและแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของผู้ให้คำนิยาม เช่น Sorat (2007) ได้ให้นิยามของโลจิสติกส์ไว้ คือ กระบวนการในการวางแผน ดำเนินการ และควบคุมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการไหลเวียนของการจัดเก็บวัตถุดิบ สินค้าคงคลัง สินค้าสำเร็จรูป และสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง จากจุดเริ่มต้นไปยังจุดที่มีการใช้งาน โดยมีเป้าหมายเพื่อสอดคล้องกับเวลาและความต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ Fongsuwan. W. (2015) ได้กล่าวว่าแนวคิดโลจิสติกส์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหา การเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ และการจัดส่งสถานะทั้งหมดของสินค้าที่ทำการผลิต โดยมีการบริการและการบริหารข้อมูลเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยทำให้การดำเนินงานต่างๆ ดังกล่าว สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในขณะที่ Jesdalak and Saklang (2017) ได้ให้ความหมายของโลจิสติกส์ไว้ว่ากระบวนการวางแผน การลงมือทำ และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ตลอดจนประหยัดต้นทุน ในทุกขั้นตอนของการผลิตไปจนถึงการส่งมอบสินค้า นั่นคือ ตั้งแต่การได้มา การเก็บรักษา รวมไปถึงการกระจายสินค้าโดยการจัดการขนส่ง การจัดการคลังสินค้า การส่งมอบสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคหรือลูกค้า ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ โดยผู้ผลิตเองก็ต้องมีการใช้ต้นทุนต่ำที่สุดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด

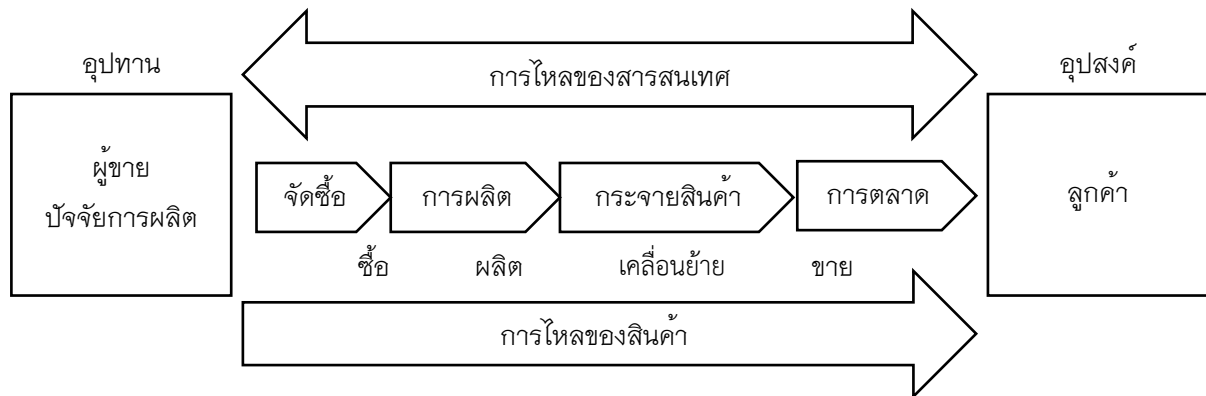
ความหมายของการจัดการโลจิสติกส์ไว้ คือ การใช้ระบบของหน่วยงาน คน เทคโนโลยี กิจกรรม ข้อมูล ข่าวสาร และทรัพยากร มาประยุกต์เข้าด้วยกัน เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ดำเนินงาน และควบคุม การไหลของทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการจากผู้จัดหาไปยังลูกค้า เป็นการ จัดการลำเลียงสินค้าเพื่อให้ เกิดต้นทุนโดยรวมในการกระจายสินค้าต่ำที่สุด เกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการจัดหาวัตถุดิบ ไปสิ้นสุด ณ จุดที่มีการบริโภค เป็นการดำเนินการเคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดสุดท้ายของโซ่อุปทาน โดยที่ โซ่อุปทานเป็นการเชื่อมโยงการไหลของสินค้าระหว่างองค์กรกับองค์กรจนผลิตภัณฑ์ถึงมือผู้บริโภคและเป็นระบบการ จัดการการส่งสินค้า ข้อมูล และทรัพยากรจากจุดต้นทางไปยังจุดบริโภคตามความต้องการยังเกี่ยวข้องกับการ ผสมผสานของข้อมูล การขนส่ง การบริหารวัสดุคงคลัง การจัดการวัตถุดิบ การบรรจุหีบห่อ โลจิสติกส์เป็นช่องทาง หนึ่งของห่วงโซ่อุปทานที่เพิ่มมูลค่าของการใช้ประโยชน์ของเวลาและสถานที่ (Jesdalak & Saklang, 2017; Thaocharee et al., 2019; Jaruthirasan, 2021; Wajiram et al., 2022)

Council of Logistics Management ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้นิยามของคำว่าจัดการโลจิสติกส์ ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลว่า เป็นกระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การดำเนินการ และการ ควบคุมการทำงานขององค์กร รวมทั้งการบริหารจัดการข้อมูลและธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดการ เคลื่อนย้าย การจัดเก็บ การรวบรวม การกระจายสินค้า วัตถุดิบ ชิ้นส่วนประกอบ และการบริการ ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด โดยคำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ

จากนิยามและความหมายของการจัดการโลจิสติกส์ที่ยกกล่าวมาแล้วนั้น มีแนวคิดหลักที่คล้าย ๆ กัน คือ การบริหารจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์ต่างๆ ในโซ่อุปทานหนึ่ง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดย มุมมองของประสิทธิภาพนั้นสามารถสรุปได้ถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุน (Cost control) ในระบบได้เมื่อเทียบ กับทรัพยากรที่ใช้ไป และประสิทธิผลนั้นคือความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

สรุปได้ว่ากิจกรรมโลจิสติกส์สามารถแบ่งออกได้เป็นสองขั้นตอนหลัก ๆ คือ กิจกรรมขาเข้า (Inbound) และ กิจกรรมขาออก (Outbound) โดยกิจกรรมขาเข้าประกอบด้วย การไหลหรือการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนจากต้น ทางมาถึงบริษัทผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ดังนี้คือ กิจกรรมการจัดหา (Sourcing) การจัดซื้อ (Purchasing) กิจกรรมขนส่ง (Transportation) การรับและการเก็บรักษาสินค้า (Receiving and storage) และกิจกรรม เกี่ยวกับการจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory management) ซึ่งในทุกกระบวนการขั้นตอนของกิจกรรมโลจิสติกส์ ดังกล่าวนั้น จะต้องมีการบริหารเพื่อให้การจัดการกิจกรรมเหล่านั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งการ บริหารจัดการกิจกรรมเหล่านั้นให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว ก็คือ การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics management) นั่นเอง ทั้งนี้ได้มีทั้งนักวิชาการ นักวิชาชีพและองค์กร ที่เกี่ยวข้องในสาขาโลจิสติกส์ ได้ให้นิยามของการจัดการ โลจิสติกส์ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่ดีจะต้องสามารถควบคุมการไหลของตัวสินค้าและ ข้อมูลสารสนเทศผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ในโซ่ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ที่แสดง ดังรูปที่ 1 โดยเริ่มตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การจัดซื้อ การผลิต การกระจายสินค้า การตลาด ด้วยต้นทุนต่ำที่สุด ในขณะที่ยังสามารถสร้างความพึงพอใจต่อลูกค้าและความได้เปรียบแข่งขันในระบบของห่วงโซ่อุปทานได้ด้วย

รูปที่ 1 การจัดการโลจิสติกส์
ที่มา Abhiprayasakul (2017)

บริบทโลจิสติกส์ทางการทหาร

เป็นที่ทราบกันดีว่าก่อนคำว่าโลจิสติกส์จะถูกนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในวงการของการจัดการทางธุรกิจนั้น คำว่าโลจิสติกส์มีต้นกำเนิดมาจากการทหารซึ่งรากศัพท์ว่า *logistique* (Topić, Tanackov & Stojić, 2011) โดยมีส่วนกำเนิดจากกองทัพของประเทศฝรั่งเศสและถูกสันนิษฐานว่าอาจมาจากคำว่า *Maréchal de logis* ซึ่งเป็นตำแหน่งของนายทหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหายุทธภัณฑ์และที่พักให้กับหน่วยทหารในยุคของจักรพรรดินโปเลียนแห่งฝรั่งเศส (van Creveld, 2004; Smith, 2018) และต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายพันธมิตรสามารถรบชนะฝ่ายอักษะด้วยการจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ โลจิสติกส์จึงได้รับการยอมรับและมีความสำคัญมากขึ้น จึงถูกเผยแพร่มาประยุกต์ใช้ในภาคเอกชนจนถึงปัจจุบัน

เนื่องจากโลจิสติกส์ทางการทหารเป็นบริบทเฉพาะที่ใช้ในกองทัพหรือหน่วยงานทางภาครัฐ ซึ่งอาจมีทั้งความเหมือนและมีบริบทที่แตกต่างจากคำว่าโลจิสติกส์ที่ใช้ในทางธุรกิจ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงคำจำกัดความหรือความหมายและรวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับโลจิสติกส์ทางการทหาร ดังนั้นจึงขอยกความหมายของคำว่า โลจิสติกส์ทางการทหาร (Defence logistics) ที่ถูกจำกัดความจากองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization: NATO) ซึ่งมีใจความดั้งเดิมเป็นภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

"The science of planning and carrying out the movement and maintenance of forces" (NATO, 2012)

อย่างไรก็ตามคำจำกัดความของโลจิสติกส์ทางการทหารขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือนั้นไม่ได้กล่าวถึงการจัดการความสัมพันธ์ภายนอกที่มีหน้าที่ที่สำคัญในการทำให้กิจกรรมโลจิสติกส์ทางการทหารนั้นสามารถถูกขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Christopher, 2011) และไม่ได้กล่าวถึงการจัดการหรือสนับสนุนทางข้อมูลสารสนเทศ (Mangan et al., 2012) ดังนั้น ถ้าเพิ่มเติมการจัดการสองประเด็นที่ขาดหายไปดังกล่าว รวมเข้ากับคำจำกัดความขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ ก็มันัยที่สามารถประยุกต์ใช้กับการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในบริบทธุรกิจของภาคเอกชนนั่นเอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ โลจิสติกส์ทางการทหารในยุคนสมัยใหม่นี้ด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากคำจำกัดความโลจิสติกส์ทางการทหารขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือนั้นได้กล่าวแล้ว Larson and Halldósson (2004), and Larson et al. (2007) ได้เสนอมุมมองเพิ่มเติมจากการการเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บบำรุงรักษา ซึ่งโลจิสติกส์ทางการทหารนั้นจะต้องรวมถึงการจัดหาและการจัดการทั้งหรือ

การทำลายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Smith (2018) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดหายุทธปัจจัย รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ และอาจต้องมีกระบวนการทำลายหรือการจำหน่ายทั้งยุทธปัจจัยเหล่านั้น รวมอยู่ในกิจกรรมโลจิสติกส์ทางการทหารด้วย

โดยรวบรวมเอาคำจำกัดความของ NATO (2012) และส่วนที่นำเสนอจาก Larson and Halldórsson (2004), Larson et al. (2007), Christopher (2011), Mangan et al. (2012), and Smith (2018) ดังนั้นคณะผู้เขียนจึงได้ตีความ และให้ความหมายของคำว่าโลจิสติกส์ทางการทหาร ดังนี้

“ศาสตร์ของการวางแผนและดำเนินการในการเคลื่อนย้าย วางกำลัง รวมถึงการจัดหาแจกจ่าย บำรุงรักษา และจำหน่ายยุทธปัจจัยและสิ่งสนับสนุนต่างๆ ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทั้งจากทรัพยากรในกองทัพและจากการระดมสรรพกำลังจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อธำรงไว้ซึ่งศักยภาพของกองกำลังทางทหารและการได้เปรียบทางศึกสงคราม”

ความแตกต่างระหว่างโลจิสติกส์ทางธุรกิจและโลจิสติกส์ทางการทหาร

จากการทบทวนความหมายของโลจิสติกส์ในทั้งสองบริบท พบว่ามีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่ต่างกัน กล่าวคือ ทั้งสองบริบทคือศาสตร์ของการไหลหรือการเคลื่อนย้ายสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากต้นทางไปยังปลายทางให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ส่วนในด้านโลจิสติกส์ทางการทหารนั้นอาจมีประเด็นที่ค่อนข้างแตกต่างจากการจัดการโลจิสติกส์ในบริบทของภาคธุรกิจ (Smith, 2018) โดยการจัดการโลจิสติกส์ในทางภาคธุรกิจมักมุ่งเน้น ศึกษาการผลิต การเคลื่อนย้าย การจัดเก็บรักษาสินค้า การบริการทางการค้า โดยมีเป้าหมายในการลดต้นทุนและสร้างกำไรในโซ่อุปทาน (Alimahomed-Wilson, & Reese, 2021) แต่บริบทในทางการทหารจะเป็นการมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรทางยุทธปัจจัย (Means) และกำหนดหนทางปฏิบัติ (Ways) เพื่อเคลื่อนย้ายทรัพยากรเหล่านั้น ไปสนับสนุนกองกำลังทางทหารให้มีศักยภาพในการปฏิบัติการกิจให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Ends) หรืออีกนัยหนึ่งคือการสนับสนุนเพื่อให้หน่วยทหารนั้นสามารถปฏิบัติการกิจทางทหาร (Military operations) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการจัดให้มีสิ่งอุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ และการบริการต่างๆ อย่างเพียงพอและทันเวลาตามที่หน่วยขอรับการสนับสนุนต้องการ (Lee et al., 2023) โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ในประเด็นของการกำจัดทั้งปัจจัยสนับสนุนบางอย่าง ยกตัวอย่างเช่น การจำหน่ายยุทธภัณฑ์ที่ชำรุดใช้งานไม่ได้ หรือในสถานการณ์สงครามที่ต้องมีการถอนกำลังทางทหาร อาจต้องมีการกำจัดหรือทำลายอาวุธหรือเทคโนโลยีที่ไม่ต้องการให้ฝ่ายตรงข้ามนำไปใช้ได้ เป็นต้น ซึ่งต่อมาในทางธุรกิจอาจมีการนำมาประยุกต์ใช้ที่คล้ายคลึงกัน แต่จะเน้นในเรื่องของการรักษาสีงแวดล้อมและการคำนึงถึงความยั่งยืนทางธุรกิจ (Business sustainability) ยกตัวอย่างเช่น การนำผลิตภัณฑ์วนกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) หรือการนำวัสดุกลับมาทำการผลิตใหม่ (Recycling) หรือการจัดการโลจิสติกส์สีเขียว (Green logistics) เช่น การเลิกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟมหรือพลาสติก หรือการกำจัดของเสียที่เกิดจากการผลิต เป็นต้น (Tseng et al., 2022)

สรุปประเด็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ การจัดการโลจิสติกส์ในบริบททางภาคเอกชนมักจะมุ่งเน้นผลกำไรเป็นสำคัญ ส่วนการบริหารโลจิสติกส์ทางการทหารนั้นจะมุ่งเน้นความสำเร็จในการกิจการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร ซึ่งการจัดการโลจิสติกส์ทางการทหารจะสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น กำไรหรือการขาดทุนทางการเงินไม่ได้มีความสำคัญเท่ากับการนำไปสู่ผลลัพธ์ระหว่างชัยชนะและความอยู่รอด กับความพ่ายแพ้และการสูญเสียของกำลังพลในหน่วยทหาร หรืออาจรวมถึงเสรีภาพและความมั่นคงของชาติด้วย

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างโลจิสติกส์ทางธุรกิจและทางการทหาร

ลักษณะ	โลจิสติกส์ทางธุรกิจ	โลจิสติกส์ทางการทหาร
เป้าหมายหลัก	ลดต้นทุน เพิ่มกำไร	สนับสนุนภารกิจทางทหาร
ความเสี่ยง	ต่ำ	สูง
ความซับซ้อน	ปานกลาง	สูง
สภาพแวดล้อม	พื้นที่ปกติ	พื้นที่ห่างไกล ยากลำบาก
ความปลอดภัย	ปัจจัยหนึ่ง	ปัจจัยสำคัญ
การจัดสรรเงิน	เน้นรักษาสินค้า	เน้นความปลอดภัย
ผลลัพธ์	กำไร/ขาดทุน	ชัยชนะ/ความพ่ายแพ้

โลจิสติกส์ทางการทหารกับความมั่นคงแห่งชาติ

โลจิสติกส์ทางการทหารเป็นส่วนสำคัญของกองทัพและกำลังทหารของประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานทางทหารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การทำให้การเคลื่อนย้ายทรัพยากรทางทหาร เช่น อาวุธ อุปกรณ์ และบุคลากร เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญ (Rogers et al., 2018) แม้ว่าการโลจิสติกส์ทางทหารจะมีความสำคัญเป็นพิเศษในสงคราม แต่ก็มีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมทางทหารในสถานการณ์ที่เป็นการกองกลาง รวมถึงการให้การช่วยเหลือในภัยธรรมชาติและการดำเนินการทางทหารในการคุ้มครองความมั่นคงแห่งชาติ ความมั่นคงแห่งชาติคือหน้าที่สำคัญของรัฐบาลในการปกป้องประชาชนและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ และในส่วนต่าง ๆ ของโลก ความมั่นคงแห่งชาติไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางทหารเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการจัดการกับภัยคุกคามอื่น ๆ เช่น การละเมิดความสงบสังคม การเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้าย และการกระทำที่ก่อให้เกิดความไม่สงบในระดับชาติหรือระหว่างประเทศ (Gentile et al., 2017) การประยุกต์ใช้โลจิสติกส์ทางการทหารในความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรทางทหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เกิดขึ้น การวางแผนและการดำเนินการในด้านโลจิสติกส์ทางทหารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงความสามารถในการตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีความสำคัญในการพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับการดำเนินการโลจิสติกส์ทางทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างความสามารถในการระบายและส่งเสริมสภาพคล่องในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ยังมีการควบคุมการเคลื่อนย้ายทรัพยากรทางทหารและการติดตามการดำเนินงานเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการใช้ทรัพยากรในรูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายทางกลยุทธ์ (Monteiro et al., 2022) สรุปการประยุกต์ใช้โลจิสติกส์ทางการทหารในการสร้างความมั่นคงแห่งชาติเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเตรียมความพร้อม และการตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน การวางแผนและการดำเนินการที่ดีที่สุดในด้านโลจิสติกส์ทางทหาร จึงมีความสำคัญมากในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติและการปกป้องประชาชนในทุกสถานการณ์ ดังนั้นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางทหารและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความมั่นคงแห่งชาติในระยะยาว โดยการใช้โลจิสติกส์ทางทหารเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินงานเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศมีความพร้อมและสามารถรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

งานวรรณกรรมและวิจัยด้านโลจิสติกส์ทางการทหารจากอดีตสู่อนาคต

งานวรรณกรรมและวิจัยด้านโลจิสติกส์ทางการทหารมีความสำคัญอย่างมากในการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการพัฒนาของกิจกรรมโลจิสติกส์ทางการทหารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน งานดังกล่าวมักถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ งานวรรณกรรมและวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และงานวิจัยดำเนินการ (Operational research) (Yoho, Rietjens & Tatham, 2013) ซึ่งงานวรรณกรรมด้านโลจิสติกส์ทางการทหารมักให้ความสำคัญกับการสงครามในอดีต และมักเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบทบาทของโลจิสติกส์ในการสงคราม ตัวอย่างเช่นงานของ van Creveld (2004) ซึ่งศึกษาเรื่องการใช้โลจิสติกส์ในสงครามตั้งแต่สมัยวาลเลนสไตน์ในสงคราม 30 ปี ถึงยุคของนายพลแพตตันในสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากนี้ มีงานของ Macksey (1989) ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลของเทคโนโลยีและการขนส่งต่อ กิจกรรมโลจิสติกส์ทางการทหาร และม้งานของ Lynn (1994) ที่รวมการตีพิมพ์และวิจัยของ van Creveld (2004) รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับโลจิสติกส์ทางการทหาร ในยุคจักรวรรดิไบแซนไทน์และสงครามเวียดนาม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและถูกนำมาใช้ในการศึกษาและวิจัยโดยนักวิจัยและนักศึกษาในวงการทหาร ส่วนงานวิจัยด้านโลจิสติกส์ทางการทหารมักถูกพัฒนาขึ้นจากช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีการใช้งานจากนักวิจัยและนักวิชาการในหลากหลายสาขาวิชา งานของ Blackett (1962) เป็นตัวอย่างหนึ่งที่นำหลักการดำเนินงานมาใช้ในการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร และมีการประยุกต์ใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการพัฒนากิจกรรมโลจิสติกส์ทางการทหารอีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม ที่ส่งผลให้มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและวิจัยในการดำเนินงาน โลจิสติกส์ทางการทหารในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น วิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องถูกนำมาใช้ในการพัฒนาและดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กิจกรรมโลจิสติกส์ทางการทหารมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารโลจิสติกส์ในบริบททางการทหารองค์ความรู้ใหม่กล่าวได้ว่าเป็นระบบที่มีความซับซ้อน แต่มีความคล้ายคลึงกับโลจิสติกส์ในบริบททางธุรกิจ เนื่องจากการบริหารจัดการโลจิสติกส์ทั้งสองมีจุดมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตนเอง ทั้งนี้ การโลจิสติกส์ทางการทหารเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานทางทหารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับความสำเร็จของการปฏิบัติงานทางทหาร การวิเคราะห์แนวคิดและหลักการด้านโลจิสติกส์ในทั้งบริบททางธุรกิจและทางทหาร พบว่ามีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน โดยสุดท้ายการจัดการโลจิสติกส์ทั้งสองบริบทนี้มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยการพัฒนาแนวทางหรือแนวคิดด้านโลจิสติกส์ในทั้งสองบริบทยังมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทอื่น ๆ ได้อีก เนื่องจากความเชื่อมโยงของการจัดการโลจิสติกส์ทั้งสองบริบทที่มีความสำคัญในการพัฒนากิจกรรมขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการปรับใช้โลจิสติกส์ในทั้งสองบริบทต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมและเป็นระบบเพื่อให้สามารถให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ทั้งนี้การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างโลจิสติกส์ทางทหารและธุรกิจ จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนากิจการการจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

References

- Aćimović, S., Mijušković, V., & Golubović, M. (2021). Military logistics vs. Business logistics. *Economic Analysis*, 54(1), 118–138.
- Abhiprayasakul, K. (2017). *Transport management*. Focus Media and Publishing Company Limited.
- Alimahomed–Wilson, J., & Reese, E. (2021). *The cost of free shipping: Amazon in the global economy*. Pluto Press.
- Blackett, P.M.S. (1962). *Studies of war: nuclear and conventional*. Hill and Wang.
- Brown, A. S. (2019). *Effective humanitarian logistics delivery using space–filling curves*[Doctoral dissertation, Monterey, CA; Naval Postgraduate School].
- Cichosz, M., Goldsby, T. J., Knemeyer, A. M., & Taylor, D. F. (2017). Innovation in logistics outsourcing relationship–in the search of customer satisfaction. *LogForum*, 13(2), 209–219.
- Christopher, M.G. (2011). *Logistics and supply chain management* (4th ed.). Prentice–Hall.
- Drunsic, M., Ekici, D., & White, M. (2016, May). *Logistics and supply–chain management in Offshore Wind Farm (OWF) applications*. In Offshore Technology Conference (p.D031S034R004). OTC.
- Fongsuwan, W. (2015). Logistics, supply chain management and the performance of organizations in the Thai pharmaceutical and pharmaceutical industry: The missing link in marketing strategy?. *Business Review Journal*, 7(1), 263–279.
- Gentile, G. P., Johnson, D. E., Saum–Manning, L., Cohen, R. S., Williams, S., Lee, C., ... & Doty III, J. L. (2017). *Reimagining the character of urban operations for the US Army: how the past can inform the present and future*. RAND Corporation.
- Jaruthirasan, P. (2021). Factors in logistics competition among transport operators in the central region of Thailand. *Journal of the Humanities and Social Sciences Research Promotion Network*, 4(2), 19–32.
- Jesdalak, W., & Saklang, W. (2017). Logistics management of rice mills. Case study of Runganan Rice Mill Company Limited, Phon District, Khon Kaen Province. *Veridian E–Journal Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 10(3), 2472–2491.
- Larson, P.D., & Halldórrsson, A´. (2004). Logistics versus supply chain management: An international survey. *International Journal of Logistics: Research and Applications*, 7(1), 17–31.

- Larson, P.D., Poist, R.F., & Halldo'rsson, A'. (2007). Perspectives on logistics vs SCM: a survey of SCM professionals. *Journal of Business Logistics*, 28(1), 1–24.
- Lee, J., Lee, J., Park, J., Yi, H. K., Ahn, J. C., Shin, S. H., ... & Kim, B. J. (2023). A study on research trends and future direction of ai models for anomaly analysis in military operations. *Journal of Digital Contents Society*, 24(3), 631–640.
- Lynn, J. (1994). *Feeding mars: logistics in western warfare from the middle ages to the present*, Westview Press.
- Lynn, J. (1997). The embattled future of academic military history. *Journal of Military History*, 61(4), 777–789.
- Macksey, K. (1989). *For want of a nail: the impact on war of logistics and communications*. Brassey's, London.
- Mangan, D.J., Lalwani, C., Butcher, T., & Javadpour, R. (2012). *Global logistics and supply chain management* (2nd ed.). Wiley, Chichester.
- McAuliffe, F. D., Lynch, K., Sperstad, I. B., Nonås, L. M., Halvorsen–Weare, E. E., Jones, D., & Murphy, J. (2018). The LEANWIND suite of logistics optimisation and full lifecycle simulation models for offshore wind farms. *Journal of Physics Conference Series*, 1104(1), 012002. DOI:10.1088/1742–6596/1104/1/012002
- Monteiro, A., Basart, S., Kazadzis, S., Votsis, A., Gkikas, A., Vandenbussche, S., & Nickovic, S. (2022). Multi–sectoral impact assessment of an extreme African dust episode in the Eastern Mediterranean in March 2018. *Science of the Total Environment*, 843, 156861.
- NATO. (2012). *NATO logistics handbook*. NATO. https://www.nato.int/docu/logi-en/logistics_hndbk_2012-en.pdf
- Rogers, M. B., McConnell, B. M., Hodgson, T. J., Kay, M. G., King, R. E., Parlier, G., & Thoney–Barletta, K. (2018). A military logistics network planning system. *Military Operations Research*, 23(4), 5–24.
- Smith, J. (2018). *Defence logistics: enabling and sustaining successful military operations*. Kogan Page Publishers.
- Sorat, T. (2007). *Applications of logistics and supply chains*. V–Serve Logistics.

- Thaocharee, S. et al. (2019). Logistic cost analysis and management. Rice supply chain logistics: A case study of Nonthaburi Province. *Academic Journal Engineering, M.B.A.*, 13(1), 153–172.
- Thomchick, E. (1991). The 1991 Persian Gulf War: short-term impacts on ocean and air transportation. *Transportation Journal*, 33(2), 40–53.
- Topić, J., Tanackov, I., & Stojić, G. (2011). Ancient logistics – historical timeline and etymology. *Technical Gazette*, 18(3), 379–384. <https://hrcak.srce.hr/file/107004>
- Tseng, M. L., Ha, H. M., Lim, M. K., Wu, K. J., & Iranmanesh, M. (2022). Sustainable supply chain management in stakeholders: supporting from sustainable supply and process management in the healthcare industry in Vietnam. *International Journal of Logistics Research and Applications*, 25(4–5), 364–383.
- UK Ministry of Defence. (2017). *About us*. <https://www.gov.uk/government/organisations/ministry-of-defence/about>
- van Creveld, M. (2004). *Supplying war*. Cambridge University.
- Yoho, K. D., Rietjens, S., & Tatham, P. (2013). Defence logistics: an important research field in need of researchers. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 43(2), 80–96.
- Wajiram, W. et al. (2022). Factors affecting the development of road freight logistics systems in Mae Hong Son Province. *Western University Research Journal Humanities and Social Sciences*, 8(2), 145–154.